

Rånmordet i Traheryd 1842

Rånmordet i Traryd 1842 ledde till sista avrättningen i Sunnerbo. Så inleds en artikel i tidningen Smålänningen den 28 juli 1988, sammanställd av Gösta Åhlen.

Domboken för Sunnerbo häradsrätts varting den 24 maj 1842 berättar: Kronolänsman A.G. Hultstein hade i en skrivelse till Domhavande anmält, att han till häradshäktet förpassat sjöartilleristen Johannes Svensson, Färm från Karlskrona såsom misstänkt att hava mördat och plundrat drängen Jonas Svensson från Klint (Traheryds s:n) samt begärt rannsakan.

Sedan herr provinsialläkaren dr Biflengren företagit besiktning av Jonas Svenssons döda kropp och protokollet därefter kommit Domhavande tillhanda har denna dag blivit fastställt för begärda rannsakingen, som företogs i närvaro av länsman Rundberg, såsom allmän åklagare i stället för Hultstein, som anmält sig vara hindrad närvara.

Jonas Svenssons fader berättade såsom målsägande: att hans son Jonas, som var 16 år gammal då han blev avdagatagen, var liten och ej mycket grov till växten och således mindre tjänlig för strängare arbete, varför fadern Sven Jonsson låtit honom gå ut på andra orter och försälja varjehanda småsaker, såsom här i orten vanligt, för att därmed förtjäna sitt uppehälle. Sista gången begav han sig ut vid kyndelsmässotiden. Han var så åter på väg hem och hade hunnit nära K vinhults skog, då han i torsdags åtta dagar senare påträffades ihjälslagen. Till lynnet var han god och beskedlig och förnärmade aldrig någon, så att Sven Jonsson är övertygad om att han icke givits någon anledning att våldföra honom.

Mellan Färm och Jonsson samt Jonas har alltid varit ett gott förhållande, och mot den sistnämnde har Färm varit i bästa förhållande, vartill han haft så mycket större anledning, som han stått fadder för honom och dessutom är besläktad med Sven Jonsson på det sätt. att varderas moder är systrar.

Det hade åledes ej kunnat falla några misstankar på Färm, om icke flera anledningar därtill sedermera yppat sig att Färm hade, såsom det visats, i sällskap med Jonas då haft liten tillgång på penningar, varemot han efteråt skall varit försedd med icke obetydligt därav. Jonas som lär förklarar sig belåten med sin handelsresa, hade således innehaft mycket penningar, men då han påträffades död var alla dessa frantagna honom.

Härefter förekallades Johannes Färm, som uppgiver sig vara född i Klint av Traheryds socken den 12 maj 1803. Vistades hos föräldrarna tills han fyllt 21 år, då han köpte sig en hemmansdel i Sjöboda av Traheryds s:n och gifte sig med sin nuvarande hustru Johanna Göransdotter, med vilken han haft sex barn, av vilka fyra ännu leva. Sitt hemman i Sjöboda innehade han i 11 år, men flyttade därefter till Hjulsnäs, Hamneda s:n, där han köpte ett hemman.

Därifrån flyttade han till Ingershult, men efter en tid köpte han sig en backstuga under Tjushult, den han och hustrun under de sista åren bebott.

För fyra år sedan begav han sig till Karlskrona och lät värva sig vid 6:te komp. av Kungl. Sjöartilleriet samt tjänstgjorde sedan såsom sjöartillerist tills den 5 febr. innevarande år, då han erhöll permission och begav sig åter till hemorten. Han hade strax därefter skolat återgå till Karlskrona, men hindrades av ett benbrott, som han erhållit och blev icke återställd förrän 14 dagar före sista Kristi himmelfärdsdag. Då han nu kommit fram mot

Karlskrona, fick han där höra av en kamrat han träffade, att kompaniet var fulltaligt och att hans tjänst sålunda icke behövdes, av vilken anledning han återvände mot hemorten.

På hemvägen träffade han gossen Jonas Svensson på ett torp en halv mil från Härlunda gästgivaregård. Han blev glad över att träffat sin släkting och överenskom med honom att de skulle följas åt på hemvägen. De gingo förbi Härbäck, Lindhult, Elmhult och Rys gästgivaregård och vidare till Göteryd och Forreryd; dit de kommo Kristi himmelfärdsdag vid middagstiden. De ingingo till Bengt Andersson därstädes, men likväl endast träffade en liten flicka. Här intogo de förfriskningar av mat, som Färm bestod Jonas med, ehuru den senare måste låna Färm penningar, emedan denne ej hade någon annan mindre sedel än 12 riksdaler som flickan ej ville emottaga. Förut hade likväl Färm bestritt alla omkostnader för dem, både för sig och Jonas, och Färm saknade icke penningar, helst han före sin avresa sålt en svedja för 9 rd. och tjänat genom arbete under vägen 6 rd. och som uppehållet kostat honom 4 rd., så hade han i behåll omkring 17 riksdaler.

Från Forreryd följdes de genom skogen och åtskildes. Färm för att gå till sitt hem under Strömsnäs, men Jonas för att innan han gick hem till Klint, göra en liten omväg till ett torp under Kvinhult. Färm gick vägen emot Kvinhult, Tjushult och Strömsnäs. I Tjushult var Färm inne en stund hos Jonas Jonsson omkring kl. 5 på eftermiddagen, och han har icke sett Jonas sedan de skildes.

För brott har Färm icke tidigare varit tilltalad eller straffad än att han en gång i Karlskrona suttit 6 dagar i fängelse på vatten och bröd, för det han icke haft tillsyn över en arrestant han skolat bevaka. Mordgärningen å Jonas Svensson är han alldeles oskyldig till, så mycket mera som han aldrig haft annat än gott om Jonas.

Färms hustru, Johanna Göransdotter, framkallades i mannens frånvaro och berättade att de träffades ej den dagen förrän i solnedgången. Han hade då för henne omtalat, att han varit i Karlskrona men att han inte behövt stanna där. Penningar hade han, av vilka han fått 6 riksdaler i betalning för arbete med sten på vägen ifrån Karlskrona. Före det han bortgick hade han för ett svedjeland fått 27 rd., varav han lämnat en del hemma då han bortgick. Då hon träffade honom om aftonen, var han något rörd av starka drycker, under vilket tillstånd han plägar vara lustig. Sådan var han dock inte nu, utan stilla och beskedlig som han var vid sitt vanliga lyte.

Påföljande dag låg han sjuk och hans illamående fortsatte de följande dagarna. Om Jonas Svensson talade han icke ett ord.

Den 14 maj gick han till befallningsman Hultstein, som efterskickat honom. Och hade därvid fått spörja att man misstänkte honom för mordet å Jonas Svensson samt blev påföljande dagen på Hultsteins befallning häktad. Han hade varit arbetsam, ordentlig och förtjänt en del av sitt uppehälle genom handel som han idkat, dock har det emellanåt kunnat hända, att han slagit sig på fylleri. Han försäkrade att han på intet sätt givit tillkänna att han kunde ha utfört mordgärningen.

Häradsrätten beslöt fortsätta rannsakingen den 27 maj. Vid sistnämnda tillfälle förklarade sig Färm nu vilja göra en bekännelse, nämligen att han sedan på sitt förut omtalade sätt träffat gossen Jonas och i sällskap med honom ankommit till Forreryd och därifrån förbi Johan Davidssons torp genom skogen till vägen som leder mot K. vinhult och de andre byarna, och satte de sig nära denna väg intill skogen.

De talte en stund om varjehanda då Färm tryckte sig emot Jonas, vilken uppmanade honom att vara ordentlig samt uppföra sig väl, men kände att han skulle tillgripa penningar och för detta ändamål taga livet av honom. Färm hade hjälpt Jonas att bära åtskilliga saker under deras samvaro, däribland en viktsats, med vilken han riktade slag emot Jonas, som uppgav ett nödrop och bad att han skulle låta bli honom.

Plötsligt tilldelades Jonas flera slag i ansiktet. Men i stället för att röras till medlidande blev Färm vred och uppmanade Jonas att lämna ifrån sig sina penningar, men då gossen icke efterkom hans befallning tog Färm upp en kniv som han hade med sig. För att göra slut på gossens plågor, skar han honom i halsen, och tillgrep därefter plånboken jämte däruti förvarade penningar, som utgjordes av 17 riksdaler.

Efter fullbordad gärning fortsatte förövaren mot K vinhult och mötte därvid torparen Jon Svensson på torpet Esselund.

Målsäganden fordrade att återfå de penningar som Färm rånat sig till och påstod att Jonas skulle haft mera penningar än 17 riksdaler. Färm sade att även han trodde att gossen skulle haft 25 riksdaler, efter dennes egen utsago.

Ytterligare rannsakingar hölls under sommaren, varvid flera vittnen kallades, men som deras berättelser i huvudsak överensstämmer med vad som redan blivit känt, så har de utelämnats här.

Vid urtima tinget den 20 augusti 1842 dömdes Färm att för sitt begångna brott mista livet genom halshuggning, vilket senare fastställdes av Hovrätten. Därefter ingav han till Kungl. maj:t ansökan om att av nåd befrias från dödsstraffet, men hans framställning avslogs, enligt kungligt brev som anlände först i december 1843.

Avrättningen, som blev den sista i Sunnerbo, skedde den 27 mars 1844.

Källa: Markarydsbygden Del 14, 2005